

BILTEN

broj 2/25

April 2025

mensa
Crne Gore

Mensa Crne Gore nema nijedan zvaničan ideološki, politički, filozofski ili religijski stav.

Sadržaj članaka u biltenu nije stav Mense kao organizacije, već autora članaka.

PREDSEDNIŠTVO

Danilo Vorotović
Aleksandar Musić
Nataša Sokić
Ilijana Tijanić
Marina Vojinović
Tripo Vuković

Savjetnik za digitalne medije
Tripo Vuković

Savjetnica za PR i komunikacije
Marina Vojinović

Ombudsman
Dragana Crvenica

Nacionalni SIG koordinator
Nataša Sokić

Koordinator za razvoj i implementaciju projekata
Vladan Barović

Savjetnik za IT
Nemanja Dragišić

Urednik Biltena
Dragana Pantović Nikčević

Dizajn Biltena
Tripo Vuković

Lektor
Ioanna Skempri

Psiholog
Nikolina Radović

Menadžerka finansija i koordinatorka volontera
Ilijana Tijanić

Kontakt
info@mensa.me
+382 (0)69 080 003
Žiro-račun: 520-14442-11
PIB: 02315009

ISSN: 3032-9000

April 2025
Tekstove za bilten slati na:
bilten@mensa.me

LOKALNI KOORDINATORI

Bar	Adrijana Halimić
Berane	Kristina Lazarević Anel Memić
Bijelo Polje	Dušan Veličković
Budva	Miljana Potparić
Cetinje	Luka Lakićević
Danilovgrad	Božidar Pavićević
Herceg Novi	Đuro Velaš
Kolašin	Balša Cvetković
Kotor	Tripo Vuković Vladan Barović
Nikšić	Tijana Radović Mitar Đukanović
Pljevlja	Golub Pupović
Plužine	Boban Bogdanović
Podgorica	Marija Savić
Tivat	Mirela Slovníkar
Ulcinj	Aleksandra Lakić
Žabljak	Ioanna Skempri

SADRŽAJ

AKTIVNOSTI MENSE CRNE GORE.....	4
PSIHOTEKA - FOMO.....	7
MEMBER PROFILE BALŠA CVETKOVIĆ	11
ADRENALINSKI IZAZOV: AIRSOFT DAN ZA ČLANOVE MENSE CRNE GORE.....	14
MISS CRNE GORE 2025	16
SVETLANA KANA RADEVIĆ – PRVA DAMA JUGOSLOVENSKE ARHITEKTURE	18
TANGRAM – VIŠE OD IGRE.....	21
DRUŠTVO MRTVIH PJESNIKA	25
PROMOCIJA „KOGNIT“ KNJIGE	29
U NAJAVI: EMAG 2025 – CARDIFF, UK.....	31
U NAJAVI: RAFTING NA TARI 2025.....	33
ART CORNER	35
POEZIJA	38
PROZA	39
MOZGALICA	40
KAKO SE KAŽE?	41
DA LI STE ZNALI?.....	42
INFO ZA NOVE ČLANOVE	43

DANILO VOROTOVIĆ

AKTIVNOSTI MENSE CRNE GORE

Ski-vikend druženje

Donosimo pregled bogatog spektra aktivnosti Mense Crne Gore, koje su i u prethodnom periodu pokazale predanost intelektualnom razvoju, društvenoj odgovornosti i promovisanju obrazovanja među mladima.

Ski-vikend na Žabljaku

Mart je započeo spektakularnim ski-vikendom, održanim od 28. februara do 2. marta na Žabljaku. Događaj je okupio brojne članove Mense i njihove prijatelje, a domaćin, hotel Pavlović, ponovo je bio idealno okruženje za uživanje u zimskim sportovima i druženju u vrhunskoj atmosferi.

Podrška obrazovanju i kulturnim inicijativama

U okviru saradnje sa opštinama,

koordinatorica Mense Tivat, Mirela Slovníkar, zajedno sa članicom Predsjedništva, Natašom Sokić, posjetile su Omladinski centar Tivat. Tom prilikom, uručen je set knjiga za mlade, što predstavlja vrijedan doprinos njihovom intelektualnom razvoju. Ova donacija dio je humanitarne akcije „Daruj knjigu, obogati um“, koju je prošle godine podržala i Gradska biblioteka Tivat.

Promocija „KOGNIT“ programa

Mensa Crne Gore je aktivno podržala promociju knjige i programa za razvoj logičkog razmišljanja kod djece „KOGNIT“, koja je održana u JU „Zahumlje“, u Nikšiću. Na promociji su ispred Mense govorili naši članovi mr Nikola Radojičić i mr Dragana Pantović Nikčević, a prisutnima

se obratila i autorka, mr Maja Todorović, koja je kroz svoje izlaganje približila motive i ideje, koje su je inspirisale prilikom stvaranja edukativnog priručnika.

Vaskršnja radionica za djecu

Obrazovni centar „Sveznalci“ iz Nikšića, domaćin je tradicionalne besplatne vaskršnje radionice za djecu uzrasta od 7 do 12 godina. Poseban doprinos u realizaciji i radu sa djecom dala je članica Mense, Dragana Pantović Nikčević, naglašavajući značaj ranog prepoznavanja darovitosti kod najmlađih članova društva.

Žiri na izboru za Miss Crne Gore 2025

Predsjednik Mense Crne Gore,

Danilo Vorotović, imao je čast da bude dio glavnog žirija na prestižnom izboru za Miss Crne Gore 2025, održanom 31. marta u hotelu "Podgorica". Ovaj glamurozni događaj, ne samo da je naglašavao ljepotu i eleganciju kandidatkinja, već je istakao i njihove intelektualne kvalitete i društvenu odgovornost.

Podrška sportskim inicijativama

Mensa Crne Gore je kao saradnik i donator podržala i stonoteniski klub „Kotor“, koji je na Prčanju organizovao prvi donatorski turnir "Igrajmo za robota". Ovaj jedinstveni događaj, koji je spojio sport, zabavu i humanost, uspješno je sakupio sredstva za

nabavku robota za serviranje, čime je istaknuta važnost integracije tehnologije i sporta. Nastavak tradicije testiranja U prethodna dva mjeseca održana su testiranja bazične inteligencije u Budvi, Kolašinu, Kotoru, Plužinama, Podgorici, Tivtu i Beranama.

Aktivnosti u medijima i budući projekti

Na televiziji Nikšić gostovao je član Mense, mr Nikola Radojičić, koji je detaljno prikazao aktivnosti ove organizacije, te najavio predstojeće projekte. Poseban naglasak je stavljen na organizaciju EMAG-a, koja će se održati u Crnoj Gori 2026. godine.

Veće društvenih igara

SIG društvenih igara nastavlja sa punim zamahom, a novo Veće društvenih igara u Podgorici privuklo je veliki broj posjetilaca, potvrdivši da je društvena interakcija neizostavan dio naših aktivnosti.

Mensa Crne Gore ponosno nastavlja svoju misiju, spajajući ljepotu, znanje, sport i humanost u brojnim projektima i inicijativama koje obogaćuju društveni i intelektualni život svih nas.

Veće društvenih igara

JASNA BULAJIĆ STEPANOVIĆ

PSIHOTEKA - FOMO

Vikend je stigao, konačno ste se opustili i naspavali. Sve je bilo super dok se niste uključili onlajn. A tamo ne znate šta pre da gledate: dok ste spavali drugi su se provodili, uživali. Shvatate da ste puno toga propustili, nesvesno počinjete da se poredite na svoju štetu. Upravo to je FOMO: strah od propuštanja. Bitan je doživljaj isključenosti, bilo da li je reč o poslu, provodu ili putovanju.

Strah od propuštanja (FOMO: Fear Of Missing Out) je emocionalni doživljaj propuštanja važnog događaja ili iskustva. Sastoji se od dva procesa: opažanja propuštanja i kompulzivnog ponašanja da se to nadomesti. Pojačava se naročito nakon praćenja društvenih mreža. Uključuje socijalnu kompeticiju i komparaciju na sopstvenu štetu zbog manjka samopouzdanja. Više od 75% mladih, a 50% odraslih ima ovaj doživljaj. Intenzivniji FOMO je kod aktivnijih na mrežama (provode 30% više vremena onlajn), oni imaju manje samopouzdanja, jači osećaj pripadanja i veću potrebu za spoljašnjom validacijom.

U pitanju je začaran krug: FOMO podstiče korišćenje mreža i obrnuto. U praksi: radije biste bili na negde drugde i radili nešto drugo. Odsustvo uživanja „sada i ovde“ jača nezadovoljstvo, anksioznost i depresiju, uz inače nisko samopouzdanje. FOMO je tip socijalne anksioznosti, kompulzivna zabrinutost da drugi imaju lepša iskustva koja ta osoba propušta. Sastoji se od očekivanja i ljubomore. FOMO uz razna iskustva donosi zanemarivanje prioriteta,

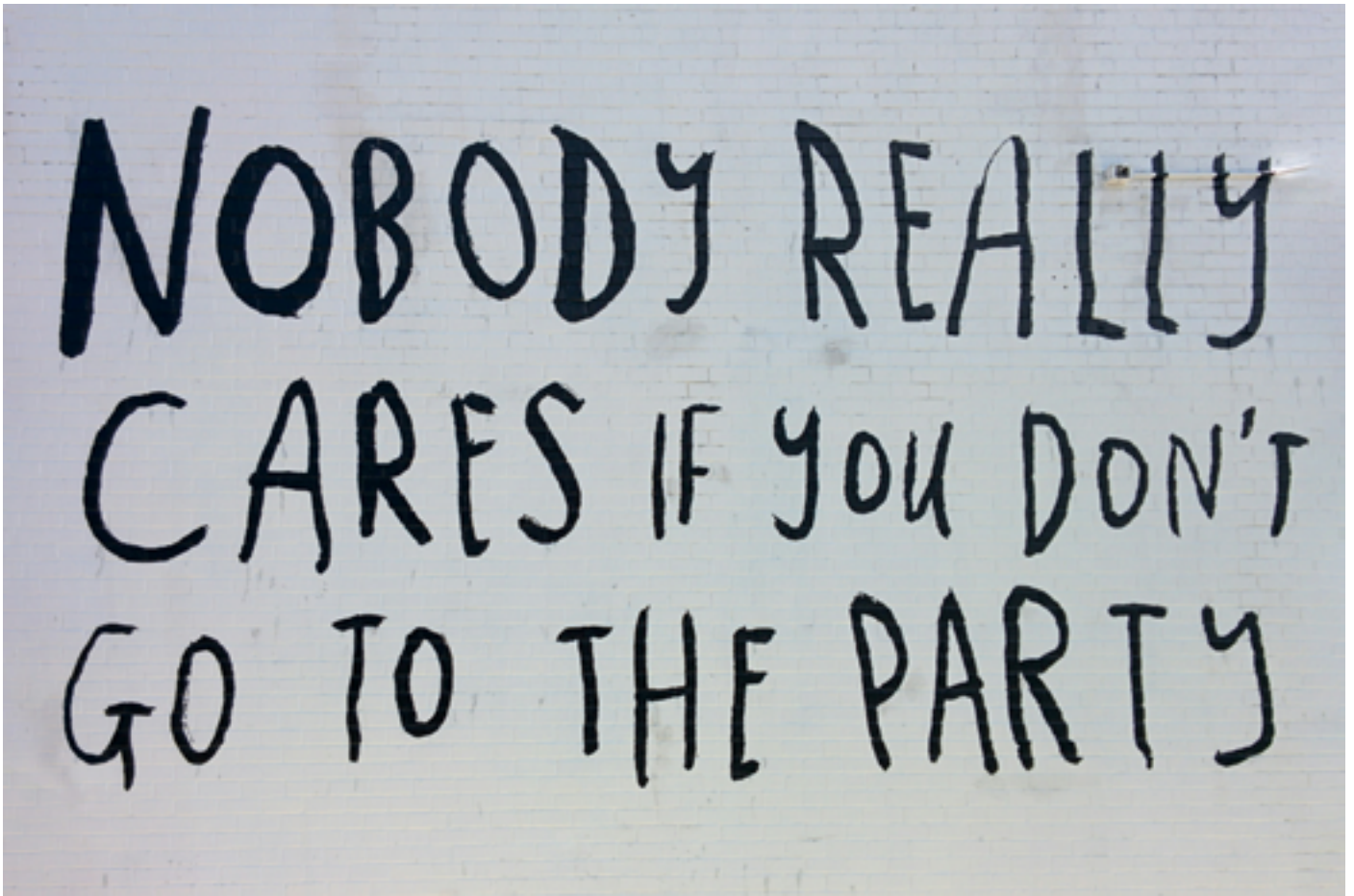
iscrpljenost i pad efikasnosti (npr. zapostavljanje studiranja). FOMO zavisnici slikaju sve što rade, to uređuju i stavljaju na društvene mreže, „navučeni“ su na objave i lajkove. Misle da im drugi zavide, to projektuju. Emotivno se teže vezuju, stalno su pod tenzijom, nezadovoljni, neodlučni. Na poslu teže drže fokus, skaču sa jednog na drugi projekat, sve doživljavaju lično, konstantno se takmiče, teže rade bez socijalne stimulacije.

Akronim FOMO je uveden u Oksfordski rečnik 2013. godine. Socijalne mreže ne stvaraju FOMO, ali ga podstiču. One ulepšavaju stvarnost, što kod većine pojačava

poređenje na sopstvenu štetu, nezadovoljstvo, neodlučnost i pad energije. Od ovog sindroma često pate perfekcionista. FOMO zavede ljude da se usmere na ostvarivanje tuđih ciljeva, da bi bili u trendu i prihvaćeni, što slabi, inače krhko, samopouzdanje. U pozitivnoj je korelaciji sa hiperaktivnošću, neuroticizmom i narcisizmom, a u negativnoj sa savesnošću i otvorenošću. FOMO mogu imati i oni koji nisu onlajn. Tvorac ovog akronima je Patrik MekGinis, koji je 2004. pisao o Fomosapiensu, savremenom čoveku koji je nezadovoljan jer nije uspešan kao drugi – ima osećaj da sve propušta.

Patrik Mek Ginis pominje i FOMO

(Fear Of Better Option), koji se može pretvoriti u sindrom prokrastinacije i propuštanja prilike. Dok FOMO može podstaći na akciju (ako je npr. prijatelj krenuo na edukaciju to vas može pokrenuti na slično), FOBO dovodi do opsesivnog vaganja i propuštanja. Utiče na partnerske odnose: umesto da poradite na vezi, mislite da zaslužujete više, niko vam nije dovoljno dobar. Ispod je nesigurnost. Idealnog nema, već dovoljno dobrog, onog što na vas deluje pozitivno i povećava osećaj zadovoljstva. Rad na sebi jača samopouzdanje. FOMO je u direktnoj vezi sa zavisti i nezahvalnosti. Osnova borbe protiv FOMO sindroma, pored digitalne detoksikacije, jeste negovanje zahvalnosti,

fokusiranje na to što imate a ne čežnja za onim što nemate. To je konstruktivno usmeravanje i držanje fokusa na prioritetima. Niko nema sve, svako neka vodi život kako želi. Mentalno je zdravije da vreme i energiju usmerite na rad na sebi, nego da osećate frustraciju zbog tuđeg marketinga. Oni koji zaista uživaju, nemaju potrebu da to objavljuju, zato su objave pokazatelj nesigurnosti i potrebe za spoljašnjom validacijom. Socijalne mreže podstiču socijalno poređenje, oni koji žive za postove i lajkove čine to zbog osećanja pripadanja virtuelnoj grupi – zbog imaginarne publike. Praćenje tog tempa vodi multitaskingu i osećanju krivice kada se vreme „gubi“ u

opuštanju, a ako se to čini odmah se slika i postavlja na društvene mreže.

FOMO najviše pogađa one koji objavljuju lične sadržaje na socijalnim mrežama, pritom često koriste aplikacije za ulepšavanje. Oni imaju veće skorove na skalama depresivnosti, anksioznosti i socijalnoj izolovanosti. Za razliku od njih, oni kojima to nije važno prihvataju realnost i uživaju u njoj, imaju kvalitetnije odnose i više se druže van mreža, osećaju se povezanije. Oni koji se osećaju sigurno i spokojno u svojoj koži, a povezano sa drugima, uživaju u sadašnjosti bez potrebe za validacijom – znaju šta žele pa to i rade.

Dok FOMO razboljeva, suprotan JOMO leči (Joy Of Missing Out). To je radost zbog propuštanja događaja koji nisu bitni za lično ispunjenje, biramo da smo odsutni, u miru sa sobom. JOMO povećava zadovoljstvo, proističe iz postavljanja granica. Kad usporimo časovnik uživamo u sitnicama. Imamo izbor, ne možemo biti svuda, jureći neurotično kompulzivno ka raznim ciljevima. Bitan je balans, a to se uči.

JOMO je digitalni detoks i jačanje svesti da imamo izbor da uživamo u sadašnjosti. Dajući sebi dozvolu da uživamo bez potrebe za spoljašnjom validacijom, oslobađamo se anksioznosti i tu energiju usmeravamo na bitno. Ograničavanje vremena na

društvenim mrežama smanjuje stres, povećava zadovoljstvo i produktivnost. Usled digitalnog detoksa: postajemo psihički stabilniji, samopouzdaniji i koncentrisaniji. Sve to jača unutrašnji lokus kontrole: doživljaj da nismo žrtva sudbine već scenariste sopstvenog života.

Izađite iz FOMO zavisnosti osvešćivanjem osećanja, fokus držite na onome što vas ispunjava, a ne na takmičenju sa drugima. Negujte zahvalnost, radite šta vam prija, družite se u prirodi i kulturnim sadržajima. Praktikuju tehnološki detoks, a vreme provedeno onlajn koristite pametno: za profesionalno usavršavanje i sticanje novih veština. Družite se što više uživo,

jer život je samo jedan. Uživajte! Carpe diem van društvenih mreža. Možete početi već danas, ali bez objave na mrežama o tom planu.

Jasna Bulajić Stepanović, psiholog-psihoterapeut-psihodijagnostičar, sudski veštak, psiholog Mense Srbije ovlašćena od Mense International, stručni saradnik časopisa PharmaMedica i MozaIQ, redovan član Nezavisnog Udruženja Novinara Srbije

MEMBER PROFILE

MEMBER PROFILE BALŠA CVETKOVIĆ

Rođen sam 25. 7. 1991. godine u Podgorici. Osnovnu školu „Risto Manojlović“ i srednju školu „Braća Selić“ završio sam u Kolašinu nakon čega se, 2010. godine, upisujem na Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore. Tokom studiranja dva puta sam dobijao nagradu Fakulteta za postignuti uspjeh tokom školovanja, a bavio sam se i studentskim aktivizmom kao predstavnik studenata u Studentskom vijeću Pravnog fakulteta.

Nakon završenog fakulteta upisujem se na master

akademske studije na Univerzitetu u Beogradu, smjer za međunarodno-javno pravo i uporedo počinjem da radim u jednoj advokatskoj kancelariji u Podgorici. Nakon završenog pripravničkog staža, zapošljavam se u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore u okviru programa „Mladi su naš potencijal pružimo im šansu“ koji je imao za cilj da osposobi pedeset mladih ljudi iz čitave Crne Gore u oblasti preduzetništva, projektnog menadžmenta i organizacionih sposobnosti pod mentorstvom profesora Vasilija Kostića.

U međuvremenu završavam master studije u Beogradu 2017. godine diplomirajući na tada aktuelnoj temi „Koncept neutralnosti države u savremenom međunarodnom pravu“. Iste godine sam postao i član Mense Crne Gore. Nakon završene obuke i rada na Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, zapošljavam se u Kancelariji za evropske integracije i lokalni ekonomski razvoj u Opštini Kolašin, gdje ostajem do 2019. godine kada prelazim u Sekretarijat za zaštitu životne sredine gdje i danas radim.

U februaru 2023. godine dobijam stipendiju švajcarske fondacije „L'Association pour l'Arbitrage International en matière de Commerce et d'Industrie (ARICI)“ i upisujem se na master napredne studije namijenjene pravnim praktičarima (MAS), na Univerzitetu u Lozani, smjer za međunarodni poslovni sporovi, gdje diplomiram na temi „Odnos međunarodne arbitraže i insolventnosti: problemi i rješenja“.

Pored svog akademskog i radnog angažmana, jedan sam od osnivača NVO Klasterska

Inicijativa, koja već deset godina implementira projekte iz oblasti ruralnog razvoja, turizma, zaštite životne sredine i održivog urbanog razvoja na sjeveru Crne Gore. Takođe sam član organizacionog odbora Bejlasica Trail manifestacije koja od 2019. godine dovodi više stotina trail-trkača iz čitavog svijeta na planinske vrhove Bjelasice. Takođe se bavim i pisanjem. Moje kratke priče nagrađene su na prestižnim regionalnim konkursima – 2018. godine osvojio sam nagradu na Refesticonu u Bijelom Polju, festivalu koji okuplja autore iz

oblasti fantastike i spekulativne fikcije. Takođe sam bio među pobjednicima konkursa Regia Fantastica 4, koji okuplja stvaraoce iz žanrova naučne fantastike, fantazije i horora.

Govorim engleski i francuski jezik.

Lein tata.

MARKO KOMATINA

ADRENALINSKI IZAZOV: AIRSOFT DAN ZA ČLANOVE MENSE CRNE GORE

U nedjelju, 16. februara, Mensa Crne Gore organizovala je dinamičan airsoft susret za svoje članove – događaj koji je okupio devet entuzijasta željnih taktičkog nadmetanja, dobre zabave i timskog duha. Na terenu, u okruženju betonskog kompleksa sa brojnim improvizovanim preprekama, učesnici su se podijelili u dva tima i započeli uzbudljivu igru punu adrenalina.

Od samog starta, strategije su se brzo mijenjale u zavisnosti od razvoja situacije na terenu. Igrači su pokazali zavidnu koordinaciju, snalažljivost i spremnost na brze odluke, dok su se kretali

kroz izazovan teren i pokušavali nadmudriti protivnički tim. Svaka runda bila je nova prilika za taktičko razmišljanje, ali i za mnogo smijeha i neformalnog druženja.

Iako su okršaji bili intenzivni, atmosfera je ostala prijateljska i vedra, a svi učesnici su, nakon završetka akcije s osmijehom napustili teren, iscrpljeni, ali zadovoljni.

Ovaj događaj još jednom je pokazao koliko su zajedničke aktivnosti vrijedne za jačanje međusobnih veza među članovima, kao i koliko su igre poput airsofta savršen spoj

fizičke aktivnosti, strategije i timskog rada. Mensa Crne Gore planira i u budućnosti slične susrete, jer su ovakvi trenuci pravi podsjetnik da pored intelektualnih izazova, zajednički doživljaji i druženja čine srž Mensinog duha.

MARINA VOJINOVIĆ

PREDSJEDNIK MENSE CRNE GORE ČLAN ŽIRIJA NA IZBORU ZA MISS CRNE GORE 2025

Predsjednik Mense Crne Gore, Danilo Vorotović, imao je čast da bude dio glavnog žirija na prestižnom izboru za Miss Crne Gore 2025, održanom 31. marta 2025. godine u hotelu "Podgorica". Odluku o izboru najljepše crnogorke donio je žiri sastavljen od 21 člana, a predsjedavala mu je Vesna Jugović, dugogodišnja predsjednica kompanije Miss Monte i organizatorka nacionalnog izbora za mis. Ovogodišnju titulu Miss Crne

Gore ponijela je Podgoričanka Andrea Nikolić.

Ovaj glamurozni događaj, pored promovisanja ljepote i elegancije, stavio je akcenat i na intelektualne kvalitete i društvenu odgovornost kandidatkinja, čime se još jednom potvrdilo da ljepota i znanje idu ruku pod ruku. Učešće predstavnika Mense Crne Gore u žiriju predstavlja korak ka jačanju saradnje između različitih društvenih oblasti, te

potvrđuje važnost promovisanja inteligencije i obrazovanja u svim segmentima društva.

Zahvaljujemo se organizatorima na pozivu i ukazanom povjerenju, te čestitamo svim učesnicama i pobjednici. Mensa Crne Gore će i ubuduće rado podržavati događaje koji podstiču razvoj intelektualnih, kulturnih i društvenih vrijednosti među mladima.

DRAGANA PANTOVIĆ NIKČEVIĆ

SVETLANA KANA RADEVIĆ – PRVA DAMA JUGOSLOVENSKE ARHITEKTURE

Svetlana Kana Radević ostaje jedno od svjetlijih imena u istoriji crnogorske i jugoslovenske arhitekture – žena koja je pomjerila granice profesije u vremenu kada su ih iscrtavali gotovo isključivo muškarci. Njeno ime i danas odzvanja hodnicima akademskih ustanova i arhitektonskih biroa, a među generacijama arhitekata koji u njenom radu pronalaze uzor, nadahnuće je i odgovornost prema prostoru.

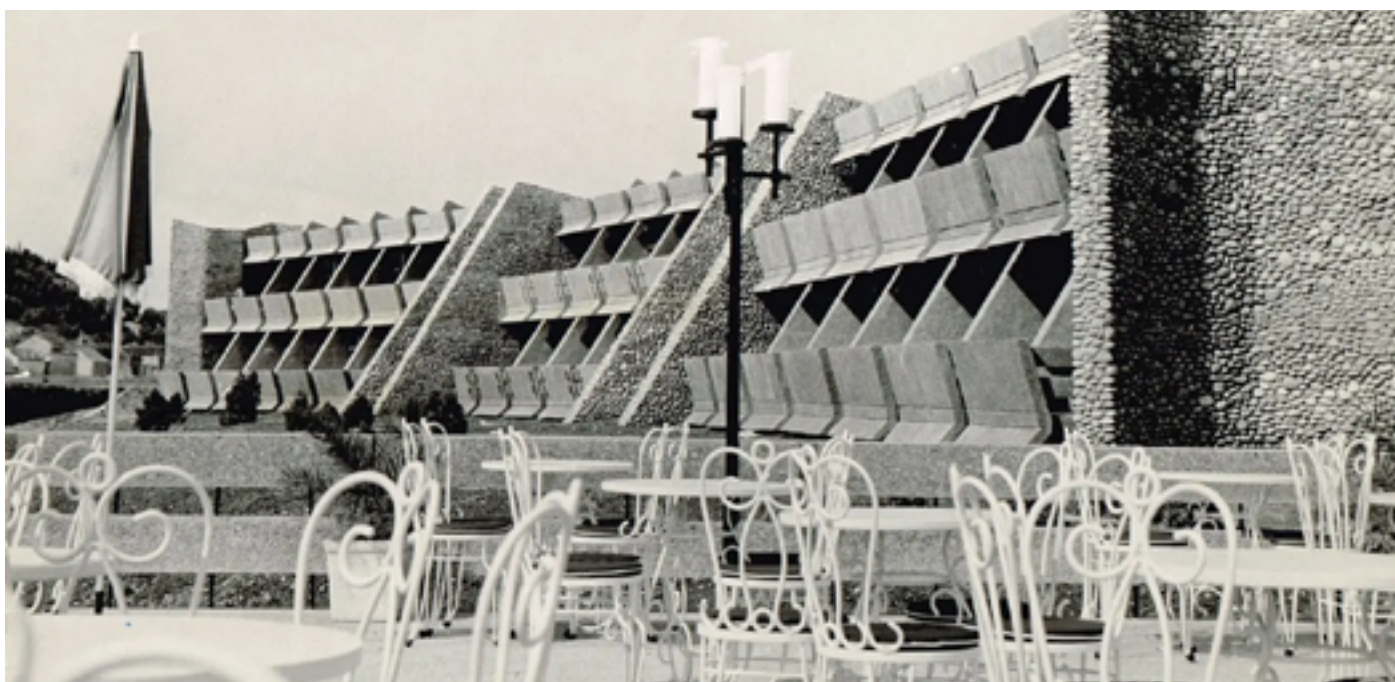
Rođena 1937. godine na Cetinju, Kana je pokazivala talenat i interesovanje za umjetnost i tehniku od najranijih dana. Nakon završene osnovne škole preselila se u Titograd, gdje će završiti srednju školu i čija će je poslijeratna obnova

trajno inspirisati. Diplomirala je na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, gdje je studirala od 1955. do 1963. godine. Diplomirala je na temu tipološke studije za kongresni centar, u kome je programski sadržaj raspodijelila u javni objekat manje spratnosti sa tangirajućom administrativnom kulom.

Kana je najviše radila u tadašnjem Titogradu, ali je bila uključena i u svjetske tokove – školovala se kod čuvenog arhitekta Luisa Kana u Fildelfiji na Univerzitetu u Pensilvaniji kao dobitnica Fulbrajt stipendije. Usavršavala se i u Tokiju, kao i u evropskim prijestonicama, a bila je i inostrana članica Ruske

akademije za arhitekturu i građevinske nauke.

Bez obzira na međunarodno iskustvo, Kana se vraćala Crnoj Gori, gdje je svojom arhitekturom spajala modernističke principe sa lokalnim materijalima i kulturološkim kontekstom. Njen najpoznatiji rad – Hotel Podgorica – realizovala je sa samo 31 godinom, osvojivši 1968. godine prestižnu saveznu nagradu lista Borba. Ova nagrada je decenijama dodjeljivana za najznačajnija arhitektonska ostvarenja na području Jugoslavije na predlog svake od šest republika. Time je postala prva žena i najmlađa dobitnica ove nagrade. Moderna, a istovremeno duboko ukorijenjena u kontekst, ova

građevina je oličenje njene filozofije da arhitektura ne smije biti ni imitacija ni izložbeni artefakt, već funkcionalan, human i kulturološki promišljen okvir za život. Njena djela karakteriše jasnoća forme, izražena prostorna dinamika i promišljen odnos između zatvorenog i otvorenog.

Njeno stvaralaštvo uključuje i Spomen-kompleks Barutana, Glavnu autobusku stanicu u Podgorici, Hotele u Mojkovcu i Užicu, a njena djela karakterišu snažne forme, pažljivo ugrađene u pejzaž, sa snažnom porukom: arhitektura je za čovjeka, ne samo oko njega, već i u njegovo ime.

U televizijskom intervjuu iz 1980. godine, Kana je jednostavno opisala svoju strast: „Voljela sam da pravim kuće od kartonskih kutija... taj trenutak otvaranja škura bio je prodor u novonastali prostor.“ Taj prostor – kako materijalni, tako i simbolički

– osvajala je s lakoćom, ali i s borbom, često suočena sa izazovima koje donosi status žene u patrijarhalnoj i centralizovanoj sredini.

Iako je Titograd (današnja Podgorica) tada bio „periferija“ naspram arhitektonskih centara Beograda, Zagreba i Ljubljane, Kanin rad je pokazao da i s periferije može nastati arhitektura dostojna svjetske pažnje. Njen opus uvršten je u izložbu njujorškog MoMA muzeja

“Ka betonskoj utopiji”, kao i u prestižni Venecijanski bijenale (2020–2021), čime je njeno ime dodatno učvršćeno u svjetskoj istoriji arhitekture.

Svetlana Kana Radević preminula je 2000. godine u Podgorici, ostavivši iza sebe nasljeđe koje i danas inspiriše – ne samo arhitekte, već i sve one koji vjeruju u ljepotu, etiku i snagu prostora.

MR NIKOLA RADOJIČIĆ

TANGRAM – VIŠE OD IGRE

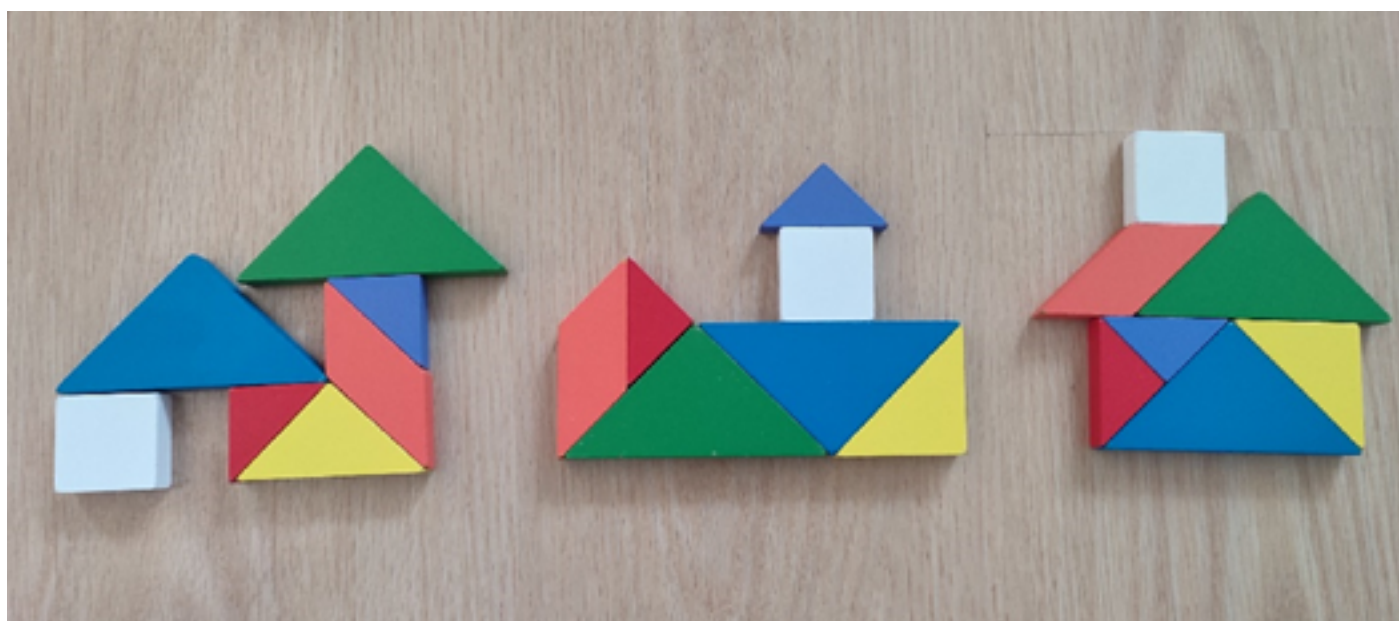
U matematičkim krugovima tangram je jako poznata i korišćena matematička igra. Međutim, nedovoljno je zastupljena u nastavi matematike i široj upotrebi. Često se desi na radionicama da se učenici ili kolege prvi put sreću sa njom. Ova drevna kineska igra osim za razbibrigu, kako je od njenog širenja na Evropu i Sjevernu Ameriku u 19. vijeku posmatrana, krije mnogo matematičkih zakonitosti i primjenjiv je didaktički materijal u nastavi. Uz to, snažan je alat za razvoj inteligencije i kreativnosti.

Porijeklo nije poznato, ali se vezuje za legendu o slugi, caru i dragocjenom kvadratu. Naime, sluga je trebalo da caru preda dragocjenost kvadratnog oblika, ali usljed nespretnosti sluge kvadrat je razbijen i tako je nastao tangram. Više nego interesantan način da predstavimo otkud 7 geometrijskih figura (tanova) i to 5 pravouglih trouglova, dva velika, jedan srednji i dva mala, kvadrat i

paralelogram. Kako bi svom caru opravdao svoju nepažnju sluga je dobijene djelove koristio da od njih formira razne oblike. Kasnije upravo ovi elementi poslužili su kreatorima za formiranje preko 6500 smislenih oblika (Slika 1), od nastanka pa do danas. Uspješnost slagača tangrama ili težina slaganja nekog tangram oblika može se mjeriti procentom razumljivosti i vizualizacijom, brzinom percepcije kojom se dolazi do rješenja.

Implementacija u učionici ili upotreba tangrama na radionicama zahtjeva par koraka kako bi se došlo do adekvatnog uspjeha i razumjevanja. Nakon opšteg upoznavanja, kao prikladna aktivnost koja učenike približava tangramu je samostalno osmišljavanje tangram oblika. Nakon ovih nematematičkih metoda, možemo učenike uputiti na već poznata im mjerenja i međusobne odnose stranica i uglova.

Jedanodnajvažnijih matematičkih aspekata tangrama je geometrija. Prvo nastavno gradivo na koje ih treba uputiti jeste podudarnost i sličnost trouglova. Upoređivanjem trouglova možemo uočiti da su oni svi jednakokraki i pravougli i da im uglovi iznose 45° , 45° i 90° . Činjenica je da se naspram jednakih stranica nalaze jednaki uglovi. Ako po uglovima uporedimo mali trougao i paralelogram vidimo da su mu dva oštra ugla takođe 45° , dok su tupi 135° . Takođe, važi da hipotenuze manjih čine katete srednjih trouglova, dok je hipotenuza trougla srednje veličine zapravo kateta velikog trougla. To nam ukazuje na odnose dužina stranica iz čega proizilazi odnos površina. Kako znamo da je odnos površina sličnih figura jednak kvadratu koeficijenta sličnosti tih figura, to možemo ovdje i eksperimentom da provjerimo. Ako je površina malog trougla P , tada je površina srednjeg $2P$,

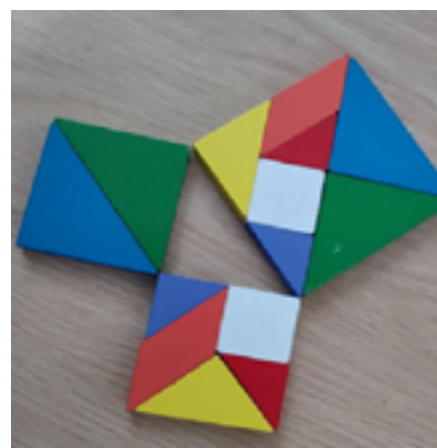
Slika 1: Tangram oblici

Slika 2: 16 jediničnih tanova

dok je površina velikog trougla 4P. Uporedimo li mali trougao sa četvorouglovima, uočavamo da su površine kvadrata i paralelograma zapravo 2P (Slika 2). Sada zaključujemo da je zbir svih površina tanova zapravo 16P, ali i da je površina tangrama jednaka površini 16 najmanjih tanova.

Nakon ovog zaključka možemo ih uputiti na Pitagorinu teoremu i formulaciju da je zbir površina kvadrata nad katetama jednak površini kvadrata nad hipotenuzom pravouglog trougla. Zaista, na vrlo jednostavan način koristeći dva tangrama dokazujemo ovu teoremu za jednakokraki pravougli trougao, gdje jedan tangram čini kvadrat nad hipotenuzom, a polovine drugog tangrama kvadrata nad katetama (Slika 3).

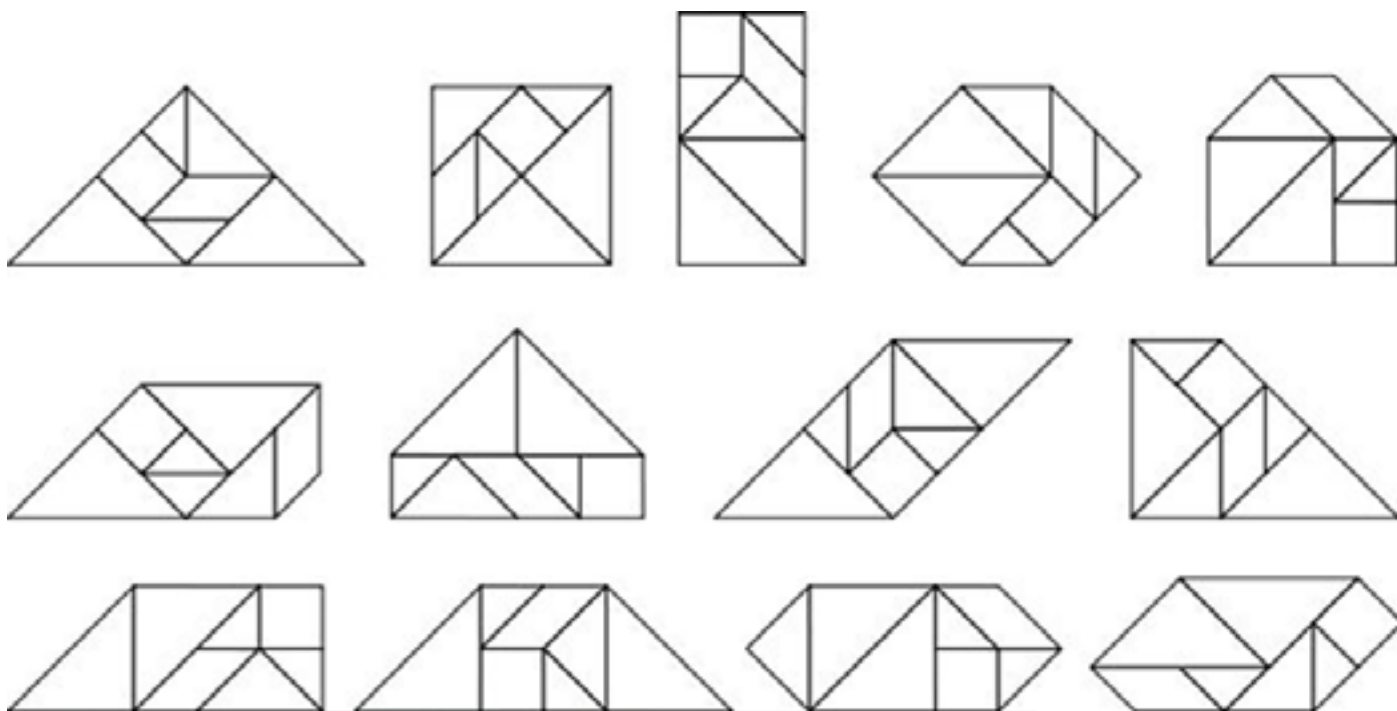

Slika 3: Tangram Pitagorina teorema

Još jedna od stvari koja se može ponuditi darovitijim učenicima jeste konveksnost tangram figura. Interesantno je da se može formirati samo 13 konveksnih figura i da to ne može biti figura koja ima više od 8 stranica (Slika 4).

Uz ove zakonitosti postoji još niz oblasti u kojima su primjenjive

slagalice ovog tipa. Nešto je lako izvesti iz rečenog, dok se do drugih dolazi aktivnijim bavljenjem i proučavanjem pomenutih modela. Naravno, uz tangrame, i u prošlom broju opisani pentomino, postoje stomachion, japanska verzija tangrama, tangram jaje, itd. Takođe, zanimljivost je da

Slika 4: Nekonveksne figure

Slika 5: Oblici tangrama

tangram možemo ponuditi i najmlađim učenicima vezujući ih za slova, životinje ili sport (Slika 5). Pored toga, tangram podstiče razvoj prostornog razumijevanja. Igrači moraju da razmišljaju o tome kako se komadi mogu slagati zajedno, što podstiče kognitivne vještine poput analiziranja, zaključivanja i vizualizacije. Ove vještine su od suštinskog značaja u mnogim matematičkim disciplinama i naučnim oblastima.

Igrajući Tangram, ljudi svih uzrasta mogu poboljšati svoje kritičko razmišljanje i rješavanje problema. Kada se suoče sa izazovima u sklapanju figure, igrači moraju razmišljati kreativno i tražiti alternativne načine da postignu cilj. Ova vrsta misaonog treninga jača mentalne sposobnosti i neophodne vještine za rješavanje

kompleksnih problema. Tangram može podstaći saradnju i komunikaciju kada se igra u grupi. Pružajući način da se razmjenjuje ideje i strategije među igračima, stvara se prostor za zajedničko učenje i rad. Ovo može biti posebno korisno za djecu i mlade, jer razvijaju socijalne vještine i sposobnost rada u timu.

Tangram možemo igrati onlajn, koristeći neku od aplikacija koje se nalaze na internetu ili fizički koristeći tanove od papira, drveta, plastike, itd. Tako je jedno od ključnih pitanja koje se postavlja da li je tangram korisniji u fizičkom ili onlajn obliku. Ako koristimo prave tanove, to igračima omogućava da dožive teksturu i oblik svakog komada što može rezultirati dubljim razumijevanjem geometrijskih koncepta i razvoju fine motorike.

S druge strane, onlajn verzije tangrama nude jednostavnost i pristup širokom spektru izazova i obrazaca koji bi možda bili teže dostupni u fizičkom obliku. One često dolaze s raznim težinama i nivoima, što može dodatno podsticati motivaciju i interesovanje. Onlajn platforme takođe omogućavaju takmičenje s drugim igračima širom svijeta, što može biti neka vrsta dodatnog podsticaja. Međutim, prekomjerna upotreba ekrana može ograničiti fizičku aktivnost i međuljudsku interakciju, što je posebno važno za razvoj djece koja su danas više nego izložena ekranima i uticaju tehnologije. Dakle, oba načina igranja imaju svoje prednosti i nedostatke, a dobro rješenje može biti kombinovanje oba pristupa.

DARKO PRELEVIĆ

DRUŠTVO MRTVIH PJESNIKA

Po rečenici: 'Opet mi jebeš nogu', nepogrešivo sam znao da je u dvorište ušao očev kum. Seks, odnosno, prije bih rekao peting, sa njegovom nogom je izvodio moj pedigirani dugodlaki njemački ovčar, kojeg sam dobio na poklon od roditelja za odličan uspjeh na polumaturi.

Iako je bio poprilično vaspitan, jer odbijam da kažem za toliko pametno biće – dresiran, Bobiju je očigledno iz njegovog pasjeg rakursa, kumova noga imala previše erotičnog u sebi da bi mogao da odoli takvom iskušenju. Da dodam u prilog njegovoj odbrani i da nije praktikovao sličnu rutinu sa bilo kim drugim. Štaviše, niko nije ni smio da kroči u dvorište, a da ne mora da prizove u pomoć nekog od nas iz familije.

Brat, koji je sve čega se prihvatio radio sa čudesnom upornošću, uspio je samo uz pomoć udžbenika za obuku pasa, Bobija da učini 'intelektualcem' među četvoronošcima, sa savladanim desetinama najzahtjevnijih komandi.

Inače, bratovu fanatičnu posvećenost svakoj novoj zanimaciji najdeblje sam platio kad je kasnije počeo pčelarstvom da se bavi, pa sam satima morao da slušam predavanja o razlikama između Langstrot-Rutovih i Dadan-Blatovih košnica. Kao tipična žrtva verbalnog nasilja nisam izbjegao zamku Štokholmskog sindroma, pa sam dobrovoljno sa njim obilazio košnice i čak, vremenom, osjetio izvjesne emocije prema njegovim pčelama.

Kum je bio profesor književnosti, čiji je fatalni hendikep bio neprilagođenost životnom lancu ishrane u kojem najkrvoločniji 'karnivori' glavnu riječ vode. Nije pristajao na takav poredak i na neprekidnu borbu kao jedini koncept života, pa je sasvim rano od takve borbe i odustao, ama time bogami, i od sebe sama.

U takvoj 'areni', bolećivima nema mjesta, pa je, nespreman da otima i grabi, odabrao alkohol kao skoro svoju jedinu hranu. Ne sjećam se baš da sam ga ikad vidio trijeznog. Nikad to nije bilo nedolično stanje, ne daj bože, delirijum tremensa, uriniranih pantalona ili osvitanja u 'jendecima'. Štaviše, njegov izgled je u svim okolnostima bio gotovo besprekoran.

Unazad začesljana i zalizana kosa, štucovani brci i sasvim pristojna odjeća, od koje se ama baš nikad nije osjetio vonj alkoholnih isparenja, potvrđivali su da je u njegovom pijanstvu bilo nečeg istovremeno umjetničkog, melanholičnog i gospodstvenog.

Predavao je negdje u tri pizde materine, na debeloj periferiji. Takva lokacija je bila dobar kompromis i pun pogodak za sve: đake, njega lično i školu kao instituciju. Njegovi časovi, uvijek na granici performansa, povremeno bi bljesnuli u nadahnuto predavanje, neponovljiv esej o nekom njemu sličnom, zaboravljenom pjesniku.

Rijetko odrecitovane, a nikad neobjavljene sopstvene pjesme, isključivo pred đačkim auditorijumom, bile su makar

mali dug prema neostvarenom sebi. Onako, bez naslova, ostavljale su dilemu možda jednom zapitanom đaku u desetak generacija, čija je ta neprepoznata lirika, možda Remboova ili Vitmenova.

Nimalo slučajno, prosvjetni inspektori nisu baš prečesto zalazili u te krajeve, pa je kum, tako skrajnut od njihovih kontrola i od života, imao mogućnost da prijekim 'lijeekom' iz metalne pljoske, sanira svoje stanje nesređenosti. Posle toga su ruke prestajale da se tresu, a on, zaklonjen profesorskim autoritetom, ostajao je nekažnjen od strane te iste djece, neiskvarene i vaspitane da neupitno uvažavaju svoje roditelje, nastavnike i, uopšte, sve starije. To u nekoj gradskoj školi ne bi prošlo bez trajnog biljega. Sjećamo se koliko

smo bili neoprostivo svirepi u evidentiranju svih profesorskih lapsusa, mana i tikova. Ne mogu da tvrdim da generacije lokalnih đaka ipak nisu bili zakinite za djelove preskočenog, zaboravljenog ili pretrčanog školskog programa, ali sumnjam da je takav kakav je bio, od neke metuzalemske, davno izumrle sorte čovjeka i usput potpuno sjeban, bio veća šteta od nekih trijeznih, a nemuštih i praznih izvođača radova u nastavi.

Prikladna dilema bi bila Ejmi Vajnhaus ili, na primjer, neki Robi Vilijams, čije jedne jedine pjesme ne mogu da se sjetim.

Dok smo sjedjeli u dvorištu, čekajući da stigne cijela ekipa za ribolov, kum je lovio momente kad majka uđe u kuću, da sam prisipa rakiju.

Poneko se od alkohola balsamuje, on je, kako je više pio, bivao sve duhovitiji i šarmantniji. Kad bi njegov bariton prešao u niži registar, znao sam da je poželio da mi, za promjenu, nešto važno i ozbiljno saopšti. Planirano je dolazio nekih pola sata prije ostalih da bi ubrzanim tempom održao potrebnu dozu maligne magle u glavi, neophodne za operativno stanje. Uskoro bi nailazio njegov brat, liječeni alkoholičar. Pitao sam se da li bi i kum bio toliko dosadan da je trijezan. Brat mu se konstantno ponašao kao osoba koja je tek izašla iz stanja katatonije. Jedini moment kad bi živnuo bio je kad se odlučivalo o lokaciji za ribolov. Nastupao je sa takvim samopouzdanjem kao da je sonarom 'preorao' Moraču, uzduž i poprijeko od Dromire do Međurječja, pa pouzdano zna na kojim brzacima 'radi' potočara, a na kojim lipljen.

Kao najstarijem, svi su mu obično, na kraju, smoreni, prepuštali izbor. Ja, sa svojih 15-16 godina, sasvim prirodno, nisam imao pravo glasa. Peti, poslednji član ekipe je bio alkoholičar rekonvalescent.

Živio je sam. Iako teški plućni bolesnik, koji je konstantno lebdio između života i smrti, tražio je i pronalazio razloge za zadovoljstvo u poslednjim restlovima života.

Radeći dugo godina kao slovoslagač u štampariji, natrovao se olovom i opasno narušio zdravlje. Višegodišnji boravak u zatvoru je od njega napravio bolesnika u gotovo terminalnoj fazi.

Na robiju su ga poslali 'prijatelji', grupa desperadosa koja je zakasnila svega dvije i po decenije, da sprovede svoj anarhistički plan i rehabilituje rezoluciju IB. Poturili su mu propagandni materijal koji je trebalo odštampati i umnožiti. Nije ni znao a, nažalost, ni provjeravao, o čemu se radi. Ponajmanje je tek dijelio njihova politička uvjerenja. Krajnji bilans njihovog idiotluka je bila višegodišnja robija za sve. Iako dotučen, upropaštenog zdravlja i pojedenih godina, nikad nije pokazivao gorčinu, jadikovao, osuđivao i proklinjao ljude koji su mu upropastili život. Siguran sam da im je već odavno bio i oprostio.

Ribolov mu je bio terapija, pa bi sa velikim entuzijazmom birao i pripremao par 'nizova' vještačkih mušica za Platije. Dešavalo se baš rijetko da popije. Svaki takav odlazak u ribolov je svima nama donosio veliku brigu.

Otac, a ni ostatak ekipe ga tada nisu ispuštali iz vida, jer bi svako iskušenje, da tako pripit zaspe negdje pored Morače, na zemlji, bilo kobno po njega.

Vrlo dobro pamtim naš poslednji ribolov u ovom sastavu. Mušičarenje je najljepši i najdinamičniji rječni ribolov. Tražiš brzake, pratiš koje mušice 'rade', i pride predeš uz vodu po nekoliko kilometara.

Otac mi je napravio takav 'niz' da su se pastrmke same lovile. Ulovio sam trinaest komada. Nisam izdržao da ne pitam trojicu starih majstora ribolova, koji

su bili u rasponu od pedesetak metara od mene, koliko su upecali. Odgovor je bio po pet-šest. Bio sam u delirijumu od sreće, konačno je došao dan da budem najbolji. Čekao sam i moj otac da naiđe, ostalo je još i sa njim da provjerim. Kaže: 'nisam

ih brojao'. Prišao sam, otvorio torbu i prebrojao dvadeset dva komada. Vjerujem da je to jedini put u životu kada je otac zažalio što je imao tako uspješan ulov.

DRAGANA PANTOVIĆ NIKČEVIĆ

MENSA CRNE GORE PODRŽALA PROMOCIJU „KOGNIT“ KNJIGE I PROGRAMA ZA RAZVOJ LOGIKE KOD DJECE

U organizaciji JU "Zahumlje" Nikšić, sinoć je u prepunoj sali ove ustanove održana promocija knjige matematičko-logičkih aktivnosti za djecu pod nazivom "Kognit", autorke mr Maje Todorović. Riječ je o izdanju koje predstavlja vrijedan doprinos razvoju misaonih sposobnosti djece predškolskog i ranog školskog uzrasta, a koje je već pri predstavljanju izazvalo veliko interesovanje publike. Među prisutnima bili su brojni prosvjetni radnici, roditelji, pedagozi i članovi Mense Crne Gore.

O knjizi su govorili mr Nikola Radojčić, mr Dragana Pantović Nikčević, spec. app. Jovana Papić, kao i sama autorka, koja je prisutnima približila motive i ideje koje su je vodile tokom stvaranja ovog edukativnog priručnika. Moderator večeri bila je mr Tijana Draganić, koja je na nadahnut način povezivala segmente programa.

Promociju je obilježio snažan poziv na promjenu pristupa razvoju dječijeg potencijala. U govoru autorke posebno je istaknuto da djeca danas, iako okružena tehnologijom, često ostaju bez iskustava slobodne igre, istraživanja i misaonih izazova koji podstiču pažnju, logiku, kreativnost i zaključivanje. Upravo tu, naglašeno je, "Kognit" pronalazi svoje mjesto kao most između potencijala i prilike.

"Kognit nije program koji podučava činjenice. On podučava načine razmišljanja", istakla je predstavница Mense Crne Gore, mr Dragana Pantović Nikčević,

podsetivši da misaoni razvoj djece ne bi trebalo da zavisi isključivo od školskih ocjena i testova.

Povezanost sa misijom Mense Crne Gore dodatno je prepoznata u ciljevima ovog priručnika. Mensa, kao organizacija koja promovise intelektualni razvoj i cjeloživotno učenje, od samog je početka podržala ovaj projekat

kroz savjete, prijedloge i evaluaciju zadataka koji razvijaju logičko i problemsko mišljenje.

Veče je završeno dugim aplauzom, kojim je publika potvrdila ono što se kroz program jasno osjećalo: da je "Kognit" mnogo više od knjige. To je poziv na promjenu paradigme u obrazovanju.

UREDNIŠTVO

U NAJAVI: EMAG 2025 – CARDIFF, UK

Ovog avgusta, od 6. do 10. avgusta 2025. godine, glavni grad Velsa – Kardif – biće domaćin jednog od najuzbudljivijih događaja u Mensinom kalendaru: European Mensa Annual Gathering (EMAG)! Tradicionalno okupljanje članova Mense iz čitave Evrope i šire, EMAG 2025, obećava sadržajan program, bogatu kulturološku razmjenu i nezaboravno druženje u srcu britanskog ostrva.

Kardif, grad poznat po svojoj kombinaciji moderne arhitekture i bogate istorije, biće idealna pozornica za ovu intelektualnu manifestaciju. Centar svih dešavanja ovogodišnjeg EMAG-a biće Centar za studentski život Univerziteta u Kardifu (Cardiff University Centre for Student Life, CF10 3BB). Sva predavanja i radionice održaće se u ovom savremenom univerzitetskom prostoru, dok će se spoljne aktivnosti i izleti takođe organizovati sa polaskom iz ovog centra. Učesnici će imati priliku da uživaju u predavanjima iz raznih oblasti, interaktivnim radionicama, društvenim igrama, kulturnim izletima, kao i večernjim druženjima koja su uvijek posebna prilika za umrežavanje i razmjenu ideja. Organizatori, iz Mensa UK, najavili su raznovrstan program koji će uključivati teme iz psihologije, tehnologije, filozofije, umjetnosti, nauke i društvenih pitanja. Tu su i nezaobilazne ekskurzije – od obilaska čuvenog Kardifskog zamka do šetnji po obali i posjeta velškim nacionalnim parkovima.

Za sve članove i učesnike, EMAG

predstavlja jedinstvenu priliku da upoznaju kolege iz različitih Mensi svijeta, razmijene iskustva i ideje, te ojačaju međunarodnu saradnju. Posebno se ohrabruju mlađi članovi i oni koji prvi put putuju na EMAG – atmosfera je uvijek prijatna, prijateljska i inspirativna.

Registracija za događaj je već otvorena, a uključuje Icebreaker večernje druženje na početku događaja i Gala večeru posljednje večeri – oba ključna događaja za povezivanje i opuštanje. Više informacija o registraciji, smještaju i programu možete pronaći na zvaničnom sajtu: www.emag25.eu

Napomena: Smještaj nije uključen u cijenu registracije – učesnici ga rezervišu samostalno.

Ne propustite priliku da postanete dio jednog od najljepših i najinspirativnijih Mensa događaja godine. Ovog avgusta u Kardifu, a sljedeće godine – EMAG stiže u Crnu Goru!

Sa ponosom najavljujemo i podsjećamo da će domaćin European Mensa Annual Gathering 2026 biti Mensa Crne Gore, a centar svih dešavanja biće Podgorica!

UREDNIŠTVO

U NAJAVI: RAFTING NA TARI 2025.

Pozivamo sve članove i prijatelje Mense Crne Gore da nam se pridruže na jednom od najspektakularnijih vikenda – rafting na rijeci Tari – u periodu od 18. do 20. jula 2025. godine. Ovaj nezaobilazan događaj nudi kombinaciju uzbuđenja, prirodnih ljepota i odličnog društva, a sve to u ambijentu jednog od najljepših krajeva Crne Gore. Trodnevni program se održava na Šćepan Polju, a pripremili smo bogat sadržaj, od raftinga do večernjeg druženja uz muziku i društvene igre.

Program započinje dolaskom učesnika u petak, 18. jula, kada će biti organizovana zajednička večera, uz zabavu uz društvene igre i muziku. U subotu, 19. jula,

planiran je rafting na najljepših 18 kilometara rijeke Tare, kroz njen najuzbudljiviji dio, koji uključuje više od 20 brzaka. Poslije raftinga, učesnici imaju slobodno vrijeme, a večer je rezervisana za nastavak druženja. Nedjeljno jutro će biti posvećeno ispraćaju gostiju nakon doručka.

Cijene za učešće na Rafting-vikendu variraju u zavisnosti od vrste smještaja, a popust za članove Mense Crne Gore čini ovu ponudu još povoljnijom. Svi učesnici će imati obezbijeđenu opremu za rafting, kao i prevoz, parking, smještaj u šatorima ili bungalovima i pet obroka. Dodatno, mališani do 6 godina imaju 50% popusta, dok djeca između 6 i 12 godina ostvaruju 30% popusta.

Za prijavu je potrebno uplatiti prvu ratu, a više informacija i detalja o programu možete dobiti putem kontakt adrese rafting2025@kamp.brijeg.me. Ovaj vikend predstavlja idealnu priliku da se opustite, provedete vrijeme u prirodi i steknete nova prijateljstva u društvu ljudi koji dijele ljubav prema avanturi.

MIODRAG DADO ĐURIĆ

ART CORNER

U likovnom panteonu Crne Gore, ime Miodraga Dada Đurića zauzima posebno, gotovo mitsko mjesto. Rođen 1933. godine u Cetinju, Dado je rano pokazao izuzetnu darovitost za crtež, a njegov umjetnički put brzo ga je odveo izvan granica tadašnje Jugoslavije – sve do Pariza, gdje je pronašao umjetničku slobodu i svoj autentični izraz. Dado Đurić preminuo je 2016. godine, ostavivši iza sebe bogat opus koji je uticao na mnoge generacije umjetnika i ljubitelja umjetnosti.

Dado je bio slikar, crtač, grafičar, ali prije svega – stvaralac van normi. Njegovo stvaralaštvo je prožeto nadrealnim motivima, groteskom, dubokim

introspektivnim uvidima i snažnim emocijama. Njegove slike su gusti lavirinti detalja, često mračne i uznemirujuće, ali istovremeno neodoljivo privlačne, poput snova koji se ne zaboravljaju.

Jedan od ključnih trenutaka u njegovoj karijeri bio je susret sa slavnim francuskim kritičarom i izdavačem Danielom Cordierom, koji mu je pomogao da se afirmiše na evropskoj umjetničkoj sceni. Dado je bio povezan s umjetnicima kao što su Jean Dubuffet i drugi predstavnici art brut pokreta, ali je ostao svoj – nesvodiv i neuhvatljiv.

Njegove slike, crteži i grafike danas se nalaze u prestižnim

svjetskim muzejima i galerijama – od Centra Pompidou u Parizu do Muzeja savremene umjetnosti u Njujorku. U Crnoj Gori, u njegovom rodnom Cetinju, otvorena je kuća-muzej posvećena ovom umjetniku, kao mjesto susreta sa njegovim svijetom i stvaralačkom filozofijom.

Dado Đurić nije samo umjetnik – on je kosmos sam za sebe. Njegov opus svjedoči o unutrašnjim borbama, o snazi imaginacije, o granicama uma i tijela. Njegove slike ne daju odgovore, već postavljaju pitanja koja se ne zaboravljaju. I upravo zato – ostaju.

Adam i Eva, 1954

Kraj svijeta, 1955-1956

Biciklista, 1955

Merry-go-round, 1955-1956

Bez naslova, cca 1955-1956

Beba, 1957

Penelope, 1955

NEMANJA STRUGAR

POEZIJA

Zima

*Obale odlaze
na prstima
da ih ne opaze*

*zidovi mojih tamnica
oronuli, goli
još vode svoje bitke protiv ptica*

*u srcu
škorpija
i zmije se gnijezde*

*od tmurnog neba
voda je mutna
užurban vir
nad kojim dežuram
grmožuran.*

MARKO VULEVIĆ

PROZA

Odlomak iz novele "Melem za uspomene"

POGLAVLJE XII

Prestani govoriti samo o sebi, na svijetu živi još 8 milijardi ljudi! – rekla mi je drugarica koja mi je sve bila, sem drugarica.

„Ovaj život je puko sastavljanje i rastavljanje“, pomislila sam u sebi. Sjutra će biti pola godine otkako mi je tata umro. Umro je od raka. Ta bolest ga je ponijela. Voljela sam ga, i kad nisam. Bila sam mala devojčica i tada nisam shvatala koliko smo zapravo siromašni.

Mislila sam da je nekoliko parčica ispržene salame za doručak luksuz. To smo jeli kad smo bili u boljoj finansijskoj situaciji. Tata je išao u ribolov, ilegalno. Nikada nije imao dovoljno novca da plati dozvolu za ribolov, a bio je vrstan ribolovac. Smrzavao se u hladnom Limu da bi zaradio nekoliko evra za naše potrebe. Nikada od tog novca sebi ništa kupio nije.

U glavi su mi danas čitav dan dvije slike mog tate. Prva je iz trenutka kada mi je poklonio kasetu „Tarzan“. Oduvijek sam želela da budem Džejn, a tata bi mi stalno pjevao onu pjesmu Rokera s Moravu:

*Ja Tarzan, a ti Džejn, lele dunje ranke,
Od moravski krokodili ću pravim opanke*

BILTEN

*Pletem, vezem i čarape šaram
Sa svoju se Čitu razgovaram
Predem vunu Dragani za gunjče
Preslicu mi okreće majmunče
Ja Tarzan, a ti Džejn, lele dunje ranke
Vinogradi već se beru
Di se smucaš, moj dilberu,
Ti se po lijane ljuljaš
Mesto da mi grožđe muljaš
Mu-mu-mu-mu-mu-mu-muljaš!"*

Uvijek sam se smejala toj pjesmi, ali danas plačem uz nju. I dalje sam Džejn, ali ti si sada mrtav. Fališ mi!

Druga uspomena koja me veoma pogađa dogodila se prvog dana škole. Tata mi je, od malo para što je imao, kupio Barbi ranac. Voljela sam taj ranac više od svega. Možda bih mogla reći da sam ga voljela više i od tate, ali ne znam tačno koliko sam voljela tatu.

Znam da je to mnogo, ali ne znam kojom mjerom se meri ljubav.

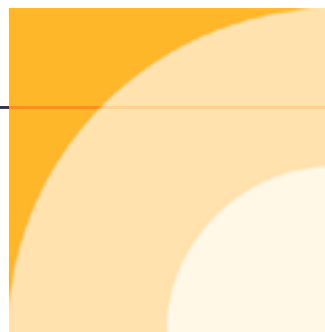
„Ovaj život je puko sastavljanje i rastavljanje“, reče baka Vilorija. Šokirala sam se kada je to izgovorila, jer sam na to pomislila prije nekoliko minuta, prije nekoliko dana, prije nekoliko mjeseci.

Baka je pravila kantarionovo ulje. Šteta što ovaj melem ne liječi uspomene.

TRIPO VUKOVIĆ

MOZGALICA

Postoje tri kutije. Jedna ima jabuke, jedna ima narandže, a treća ima i jabuke i narandže. Kutije su pogrešno označene tako da nijedna oznaka nije tačna. Ana otvara samo jednu kutiju, i ne gledajući unutra, uzima jednu voćku. Pogleda je i odmah pravilno označava sve kutije. Koju kutiju je otvorila i kako je to saznala?

Rješenja mozgalice iz prethodnog broja:

Postoji više načina do rješenja problema, ovo je jedan od mogućih: Radi lakšeg objašnjenja, recimo da sam ja prva osoba koja ide da sjedne, a ti si posljednja.

Takođe, ako sjedneš na svoje mjesto, onda "pobjeđuješ", inače "gubiš".

Recimo da postoje samo dva mjesta, tvoje i moje. Ako sjednem na svoje mjesto, ti pobjeđuješ. Ako sjednem na tvoje mjesto, ti gubiš. Dakle, imaš 50% šanse da pobjeđiš.

Sada se vratimo na 100 mjesta. Prethodni pasus i dalje važi: imaš 50% šanse da pobjeđiš ako uzmemo u obzir samo tvoje i moje mjesto. Sada, ako sjednem bilo gdje osim na moje ili tvoje mjesto, samo odlažem odluku. Recimo da sjednem na mjesto osobe koja je 13. u redu. Osobe od 2 do 12 će sjediti na svojim mjestima, a kada osoba 13 dođe, može ili da sjedne na moje originalno mjesto (i ti pobjeđuješ) ili na tvoje (i ti gubiš). Naravno, može da sjedne i bilo gde drugo i ponovo odloži odluku.

Ako se ovo nastavi, na kraju će ostati samo dva mjesta i osoba 99 će biti primorana da izabere ili tvoje ili moje mjesto, opet sa 50% šanse. Tokom igre postoje samo dva mjesta koja su važna: tvoje i moje. Sva druga mjesta su samo odlaganje odluke o tome koje od ta dva zanimljiva mjesta će biti zauzeto prvo. Takođe, imaj na umu da ćeš na kraju uvijek završiti na svom mjestu ili na mom, nijednom drugom.

To je malo kao bacanje novčića, osim što možeš odložiti bacanje, ali ne beskonačno. Kolika je šansa da ispadne glava? Pa, 50%, odlaganje to ne mijenja.

IOANNA SKEMPRI

KAKO SE KAŽE?

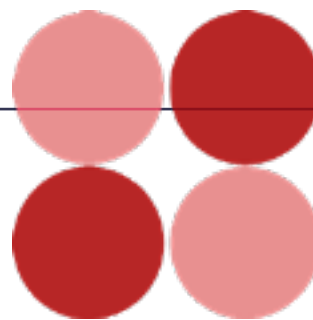

- Sinoć nisam mogao da zaspem. Nikako.
- A, izvini, šta si zasipao?
- Kako misliš zasipao? Legao sam bio da spavam i nisam mogao da zaspem.
- Aha! Hoćeš da kažeš: „Nisam mogao da ZASPIM“. Od zasuti je zaspem, a od zaspati – zaspim.
- Da... Sinoć nisam mogao da zaspim. Nikako.

TRIPO VUKOVIĆ

DA LI STE ZNALI?

Ove godine je jedan od proizvođača pelena u Japanu objavio da će prestati proizvoditi pelene za bebe, i fokusirati se isključivo na pelene za odrasle.

Razlog je jednostavan - populacija Japana opada već godinama, u 2023, broj novorođenčadi je bio 758,631, 5.1% manje od 2022, i najmanji do sad od 19. vijeka. U 1970., taj broj je bio skoro tri puta veći.

Početkom 2011. godine, najveći proizvođač pelena u Japanu, Unicharm, izjavio je da su prodaje pelena za odrasle premašile prodaju pelena za bebe.

U međuvremenu, tržište pelena za odrasle raste i procjenjuje se da vrijedi više od 2 milijarde dolara (1,6 milijardi funti). Japan sada ima jednu od najstarijih populacija na svijetu, sa skoro 30% ljudi starijih od 65 godina. Prošle godine, udio starijih od 80 godina u čitavoj populaciji prvi put je premašio 10%.

INFO ZA NOVE > ČLANOVE

Poštovani članovi,

Godišnja članarina za 2025. godinu iznosi 30 eura.

Novim članovima članarina za tekuću godinu je besplatna, dok za stare članove važe sljedeći popusti:

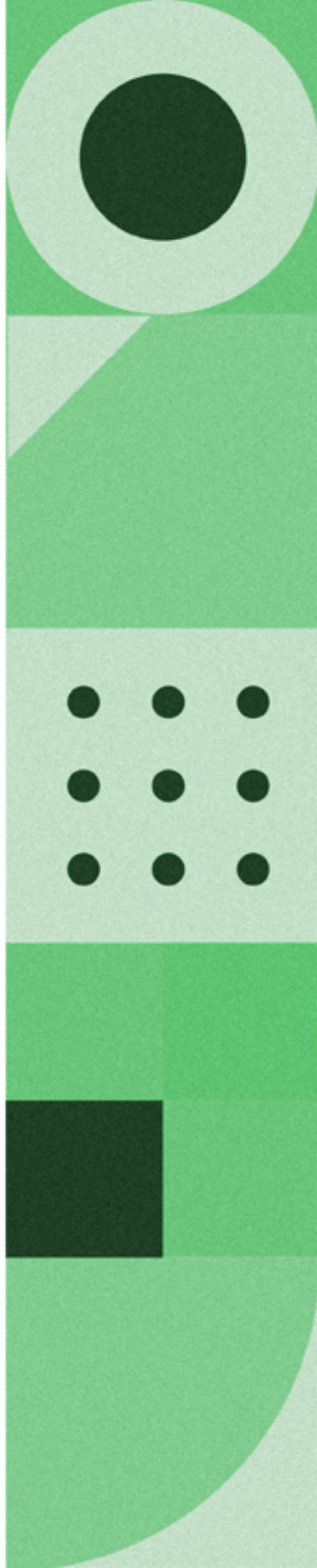
- 25% za sve uplate do 31. januara,
- 25% za više članova iz jedne porodice,
- 25% za mlađe od 29 godina i starije od 60 godina.

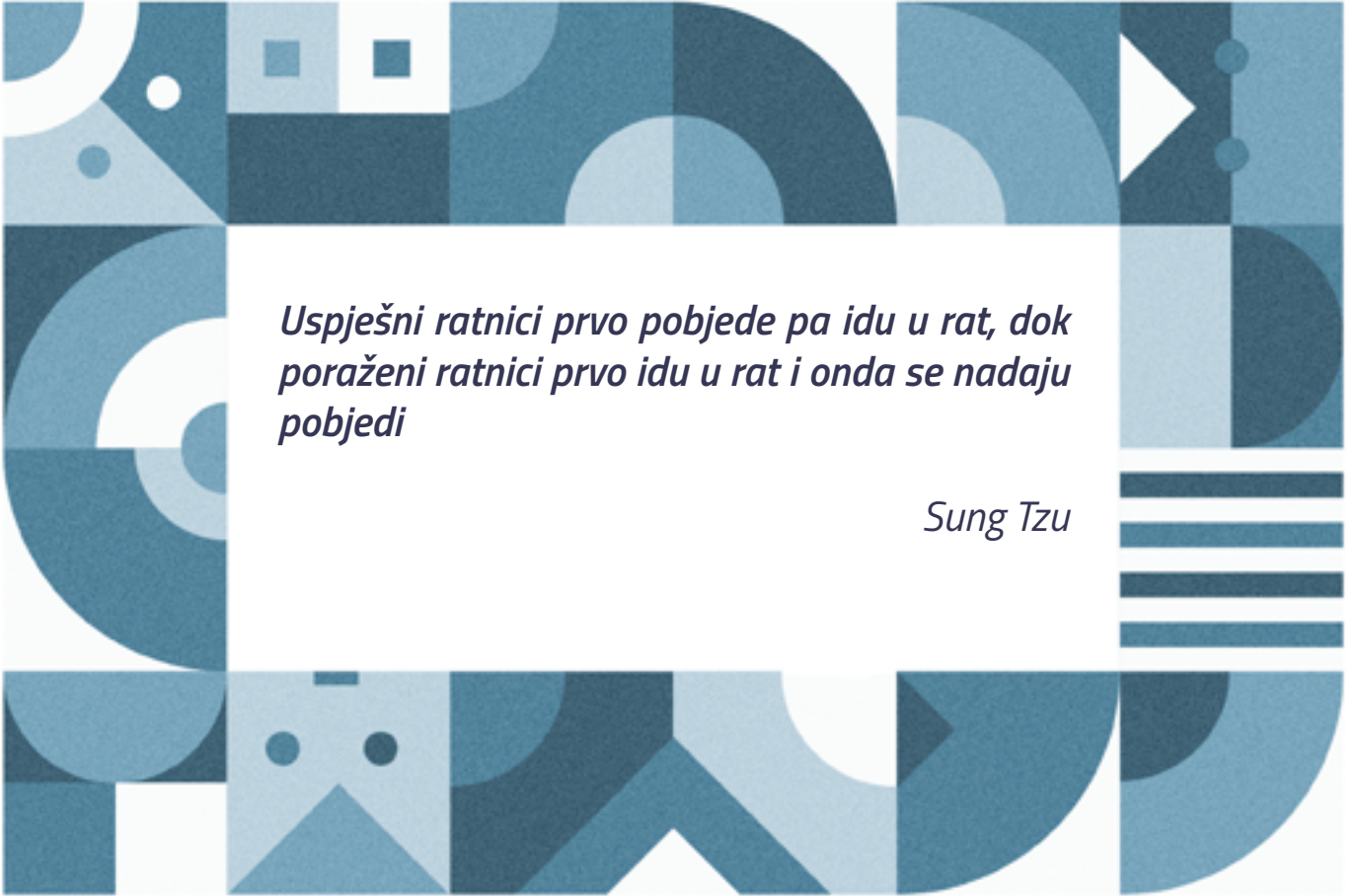
Važno je napomenuti da se popusti mogu obračunati najviše po dva osnova, što znači da je 50% maksimalni popust koji član može ostvariti.

Članarinu možete platiti kod blagajnika Mense, ili uplatom na žiro-račun Mense Crne Gore 520-14442-11 (Hipotekarna banka).

Kada uplatite članarinu potrebno je da, ukoliko to niste ranije uradili (radi izrade nove baze članova), popunite naš online [Upitnik](#).

Predsjedništvo

*Uspješni ratnici prvo pobjede pa idu u rat, dok
poraženi ratnici prvo idu u rat i onda se nadaju
pobjedi*

Sung Tzu

Muo, Kotor. Hatice Baran